

DUSZKA (83) *sb f i m*

f (72), *m* (11); *w* znac. **1.** na oznaczenie mężczyzn: *m* (11) *ZapMaz*, *RejKup*, *GroicPorzRej*, *RejWiz*, *Mącz* (6), *KlonWor*; na oznaczenie kobiet *f* (4) *RejKup*, *RejFig*, *Mącz*, *GosłCast*. *W* znac. **2.** i **3.** zawsze *f*.

sg N duszka (28). ◇ *G* duszki (15). ◇ *D* duszce (1). ◇ *A* duszkę (12). ◇ *I* duszką (7). ◇ *V* duszko (11). ◇ *pl N* duszki (3). ◇ *G* duszek (1). ◇ *A* duszki (2). ◇ *I* duszkami (1). ◇ *V* duszki (2).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI – XVIII w.*

1. *Żartobliwa i poufała forma zwracania się do kogoś bliskiego tak do kobiety, jak i mężczyzny (czasem z odcieniem ironicznym); mój drogi, moje serce; anima Mącz, Cn (16) :*

Zwrot: »zwać [kogo] panią duszką« = *wyrażać się a kim poufale, lekceważąco (1):* Zową śprofnym wymyłem á śwowolną mową/ Iuż y Bogá w trzech łtaniech pánią duźką zową. *RejZwierc* 250.

a. *O mężczyznach (11) :* Niewczas tego duńko kukać Dawno bylo Łafky łukać. *RejKup* h2; Sodes, Blandientis et exhortantis adverbium, Duźko/ mój yedyny, mój miły. *Mącz* 398c, 385d.

Wyrażenia: »miły duszka« [*w tym: V sg (4), N sg (1)*] (5): *ZapMaz III T 1/160v*; Tákież náłz miły duźká gdy ze płtremi bramy Siędyze/ włytko popłufka włyák ie dobrze znamy. *RejWiz* 6; Et per Ironiam ponitur, Wiere prawdá/ bá wierę ták/ miły duźko. *Mącz* 371d, 371d, 485b.

»mój duszka« [*V sg*] (2): *Mel meum, blandientis vox, Mój duźko/ mój rodzony/ Mój miły. Mącz* 213d; *Rzecze Bábá: Moy duźko/ Nie day bogátemu Moich łzmátek vbogich lichwiarzowi temu. KlonWor* 43.

»pan duszka« (1): *Wyrwáiąc dziwne Práwne Łáćinłkie Terminy/ Ale muśiłz iuż ná łtronę pánie duźko zniemi. GroicPorzRej C3v.*

b. *O kobietach (4) :* Lecz owo duźká kroczy/ ia w ćieniu włęę/ Będzie łie czemu rośmiać/ zá to wam przyśięę. *GosłCast* 16.

Wyrażenia: »miła duszka [*w tym: V sg (1), N pl (1)*] (2): *Kupieć prófzy by mu [Sumienie] łpowiedzy niemylyła. Myła duńko idz ale przec Bo kazdemu chczeż włkoczyć wrzeć. RejKup* i4; *RejFig Cc4v.*

»moja duszka« [*w tym: V sg (1), N pl (1)*] (2): *RejFig Cc4v*; *Meum corculum, Moya łerduźko/ Moya duźko/ blandientis vox. Mącz* 65b.

2. *Zestawienia w funkcji poufałego nazwania »pani duszka« (22) :*

a. *W odniesieniu do kobiety w ogóle, a zwłaszcza o żonie (15) :* á tim łobie macię y dimiona będzie pani duźka naparzała *FalZioł* I 94a, I 57c; *SeklKat* A4v; *Alie day łam iedno puzkę Połtrafzęc ią panią duńkę [Sumienie]. RejKup* m5v, g4v; Iuż więc tám włytko opuść dla páná rántuźká/ Wieręc s tego nie ma nic iście páni duźká. [*może w znac. 'życie duchowe, psychiczne człowieka'*] *RejWiz* 57v; Iuż ná poły pieniądze ná poły poduźká/ Ofzácuyże zac łtanie łámá páni duźká. *RejWiz* 58, 59, 59v; *RejFig* Aa6; *Zá pierwłzych łat nośiły náłze pánie duźki/ Páćierze Burłztynowe/ nie Złote łáncuźki. BielSat D2 [idem BielRozm 26], Cv; HistLan E3; BielRozm 16, 26.*

b. *eufem. W odniesieniu do kobiety lekkich obyczajów, nałożnicy, kochanki; amica Mącz (6) :* *Rzekłá Pállás/ nie mnieć to onego iábluźká Było dano/ wzyęłác ie oná páni duźká/ Wenus chytra RejWiz* 85v; *Lena, Gosłpodini takowych pániduźek kurwegołpodini Mącz* 188d; *Lenocinor, S pániámi duźkámi łie obchodzę/ Rufianski žiwot wiodę/ teź gábam. Mącz* 188d; *Haud convenit una ire*

amicam cum Imperatore in via, Nie prziftoyi/ nie godzi fie áby fie pan ricerz wépołek s pánią duźką prowadzić miał przez vlicę. *Mącz* 482a, 178d; *KlonWor* 48, 59.

3. Zestawienia w funkcji nazw botanicznych (45) :

»macierza duszka« = *Thymus Serpyllum L. (Rost)*; rodzaj ziela, macierzanka; *serpillum Mymer²*, *Mącz*; *serpyllum Calep, Cn*; *matris animula, serpullum Cn (44)*: kiedy krowy częłtho iedzą macierzą duźkę/ w miałto mleka krew łnich wydoiłz. *FalZioł* I 138d; Macierzey duźki wodka iest zagrzewaiąca *FalZioł* II 8a, I 138c [3 r.], d [5 r.], 139a [2 r.], 148d, II 14d (22); *Serpillum* mácierza duźká [*Mymer¹*: Macierzanka] *Mymer²* 18; *Mącz* 388c; nówierciawłzy z octem mácierzey duźki/ ma ten pić co go śłedźioná boli. *SienLek* 94v, 50v, 51, 53, 54, 55v (19); *Calep* 973a.

»macierza duszka rzymska« = *Thymus vulgaris L. (Rost)*; *serpillum Romanum FalZioł (1)*: Naprzod wezmi *serpillum romanum*: to iest macierzey duźki rzymskiej *FalZioł* V 115v.

Synonimy: 1. *jedyny, miły, serduszko*; 2. **b.** *miłośnica*; 3. *macierzanka*.